

De spitsmuizen (Soricidae 5 - 9 cm)

Enige tijd geleden kwam boswachter Jan Alewijn naar schooltje Tintestein in Tinte om met de leerlingen uit groep 7 & 8 braakballen te pluizen.

De eerste reactie van de kinderen was: "Vies!" en "Het stinkt!", maar naarmate er meer braakballen ontleed werden, steeg het enthousiasme. Wat is dat toch leuk om te zien!

Vooraf was uitgelegd wat er gevonden kon worden in de braakballen van kerkuilen en hoe de botjes en kaakjes gedetermineerd moesten worden. Vol belangstelling ben ik bij alle kinderen langs gegaan om te zien wat er zoal gevonden werd en het viel me op dat er heel veel kaakjes van spitsmuizen gevonden waren. Dit muisje met zijn spitse snuit (een soort slurfje!) is eigenlijk geen muis. En zelfs geen kwaagdier. Hij behoort tot de familie van de insecteneters. Net als de egel en de mol. En qua snuit lijken ze inderdaad op elkaar. Omdat ze zeer beweeglijk zijn, een snelle stofwisseling hebben en doordat ze geen vet op kunnen slaan, moeten ze vrijwel constant eten. Anders gaan ze dood. Al na een paar uur zonder voedsel sterven ze van de honger. En door een extreem hoge hartslag (600-1200 slagen per minuut, bij de mens is dat rond de 70!) leven ze toch al relatief kort, namelijk maximaal 2½ jaar.

spitsmuis

Ze eten naast insecten ook spinnen en slakken. Vaak staan regenwormen, jonge muisjes en kikkertjes ook op het menu. Ter afwisseling wordt er soms plantaardig voedsel genuttigd. Om dit alles te kunnen eten, hebben ze naaldscherpe tandjes en kiezen. Hiermee wordt de prooi levend naar binnen gewerkt. Geen leuk idee! Ja, de natuur is niet alleen wonderschoon, maar ook heel wreed.

Door de gepunte tanden en kiezen zijn deze kaakjes vrij makkelijk te determineren. Het onderscheid tussen de huis-, dwerg-, bos- en veldspitsmuiskaakjes lukte minder snel. Daar hadden we de kennis van Jan Alewijn toch echt wel bij nodig.

Spitsmuizen leven in principe alleen en zijn zeer twistziek van aard. Ze markeren met hun geurklieren hun territorium en verdedigen dit zeer fel tegen indringers. Hierbij maken ze een hoog piepend geluid. Let maar eens op als je buiten bent. Je ziet ze niet, maar hoort ze wel. Door de uitscheiding van een sterke muskusgeur hebben ze weinig gevaar te duchten van roofdieren. Al houdt de kerkuil dus wel van een spitsmuisje. Een kat wil ze nog wel eens vangen, maar eet ze voor geen goud op.

Het hele jaar door kan er gepaard worden door de spitsmuizen, maar het hoogtepunt ligt letterlijk en figuurlijk in het vroege voorjaar en late zomer. Na de paring verdwijnt het mannetje weer en na \pm 3 weken worden er in een bolvormig nestje, dat verstopt zit in een zelf gegraven holletje, 4-6 blinde en naakte jongen geboren. Na 9 dagen hebben ze al een vacht en na 18 dagen gaan de ogen open. Na eerst gezoogd te zijn, krijgen ze op dag 21 het eerste vaste voedsel en snel daarna worden ze aan hun lot overgelaten. Helaas overleeft 50% van de jongen de eerste 2 maanden van hun leven niet. Moeder spitsmuis zorgt dat ze nog een 2e nest jongen krijgt, maar daar blijft het bij voor dat jaar.

Spitsmuizen zijn dus zeer nuttig door het eten van insecten en andere schadelijke dieren. Ze kunnen echter wel hinderlijk zijn door hun stank en het hoge gepiep (als ze binnenshuis zijn). Verder is een beet van een spitsmuis giftig. Wordt een andere muis gebeten, dan is hij al na een paar minuten dood. Wordt een mens gebeten, dan geeft dit een akelig en brandend gevoel.

Dus wees altijd voorzichtig met het oppakken van een levend spitsmuisje!

Al met al een leuk beestje, dat dus veel voorkomt op Voorne-Putten. Dit weten we inmiddels door alle resultaten van het pluizen van braakballen van kerkuilen, die door Jan Alewijn netjes in een 'braakbal-pluis-resultaten-formulier' verwerkt worden. Deze gegevens gaan naar de Nationale Databank Flora en Fauna en naar de landelijke Zoogdierverseniging en worden zowel verwerkt in een landelijke -, als in een provinciale atlas. (zie respectievelijk: www.zoogdieratlas.nl en www.uilenballenpluizen.nl).

Braakballen pluizen is dus niet alleen leuk, maar ook zeer nuttig. Waar het leven van een spitsmuisje al niet toe kan leiden.

Gerda Hos